

”קבלת מתנות ממטופל”

גב' זהבה דוידוב

גב' זהבה דוידוב, יו"ר ועדת האתיקה של הפיזיותרפיסטים בישראל
ראש היחידה ללימודים קליניים ומרצה בחוג לפיזיותרפיה, אוניברסיטת חיפה

שם לב שרמי נועל נעלי ספורט הנחשבים לנעלי ריצה, וגלגל עמו שיחה עליהם. בין השאר שאל את רמי אם הוא נוהג לרוץ עם נעליים אלו, היכן קנה אותם, מה מידת הנעליים שלו, ועוד. רמי ענה ברצון.

בסיום הטיפול האחרון, סגר יצחק ווילון התא ומסר לרמי שקית ובה קופסת עוגיות וזוג נעלי ספורט. יצחק הודה בחמימות לרמי גם על השיפור במצבו וגם על המאמץ שרמי עשה כדי לקבל אותו לטיפול בשעה 7:30 בבוקר. לבסוף אמר: ”אשתי אפתה לך את העוגיות האלה העשויות משיבולת שועל וצימוקים. אני יודע שאתה שומר על משקלך ומקפיד לאכול בריא. אני מקווה שתהנה מהעוגיות וגם מנעלי הספורט”.

הדילמה של רמי פיזיותרפיסט: האם לקבל מהמטופל את המתנות (העוגיות ונעלי הספורט) או לא להסכים לקבל אותם. **מה אתם הייתם עושים? מדוע?**

הערכים והנושאים האתיים העולים בדילמה:
כבוד האדם, שוויון וצדק, מקצועיות ורעות.

הקדמה: בכל גיליון של כתב העת של העמותה לקידום הפיזיותרפיה מוצג במדור זה תיאור מקרה של דילמה אתית אשר עלתה במהלך העבודה של עמיתים למקצוע. בגיליון העוקב מובא דיון אשר מנתח את החלופות לפתרון הדילמה והמלצות לדרכי פעולה המבוססים על הקוד האתי של הפיזיותרפיסטים בישראל.

מטרת המדור היא לשפר את יכולת הפיזיותרפיסטים לזהות דילמות אתיות בהם הם נתקלים במהלך עבודתם ולתת הכוונה כיצד ניתן להתמודד עמם תוך שימוש במונחים אתיים. אשמח אם תיאורי המקרה וניתוחם יעוררו דיון בקרב עמיתנו הפיזיותרפיסטים. תודתי נתונה לכל העמיתים אשר שיתפו אותי בדילמות האתיות עמם נאלצו להתמודד.

תיאור מקרה: ”קבלת מתנות ממטופל”
מקום התרחשות: מכון של קופת חולים

רמי הפיזיותרפיסט קיבל לטיפול את יצחק, בן 55, בעל חנות נעליים. יצחק הגיע למכון עקב כאבי גב. בפגישה הראשונה יצחק סיפר לרמי שהעבודה בחנות נעשית לו יותר ויותר קשה, כיון שהוא נאלץ להתכופף לרצפה פעמים רבות במהלך היום כדי למדוד ללקוחות נעליים. הוא גם סיפר שקיבל סדרת טיפולים עבור אותה בעיה לפני כשנה על ידי פיזיותרפיסטית אחרת באותו מכון, וכי הטיפול עזר לו מאוד. אך הוא גם ציין כי שהפיזיותרפיסטית בעבר יכלה לטפל בו רק באמצע היום. דבר אשר הקשה עליו מאוד לאור הצורך שלו לפתוח את החנות עד שעה 9:00 בבוקר.

כדי לאפשר ליצחק לפתוח את החנות בזמן, רמי ארגן את לוח הזמנים שלו כך שיצחק היה המטופל הראשון שלו בבוקר. במהלך הטיפולם התפתח קשר טוב בין רמי והמטופל. יצחק

מצד שני, ההחלטה לא לדווח על התנהגותה של דניאלה תואמת את הציפייה לקולגיאליזם, דהיינו רעות ונאמנות לעמיתים, ערך המשקף צורך בסולידריות ושיתוף פעולה מקצועי.

בשלב ראשון החליט חיים לפנות ישירות לדניאלה. בכך חשב שיוכל לקיים את כל הערכים החשובים שצוינו לעיל מבלי לפגוע בציפייה לסולידריות בין עמיתים. אך דניאלה הצהירה בפניו שאינה רואה כל בעיה בהתנהגותה וכי הניסיון המקצועי הרב שלה לעומת חוסר ניסיונו מצביע כי אין פסול בהתנהגותה. על אף זאת שקולגיאליזם (רעות ונאמנות בין עמיתים) הינו ערך אתי, כדי לקיימו במקרה זה, הפיזיותרפיסט יפר את הערכים של יושר, יושרה ואמינות, ואחריות אישית וחברתית. לכן החליט חיים בהמשך לדווח למנהלת שירות הפיזיותרפיה.

יש לציין כי בקוד האתי תחת הסעיף של עקרונות של "יחסי פיזיותרפיסט - מטופל" מצוין באופן מפורש: "הפיזיותרפיסט דווח לממונים עליו ולנוגעים בדבר במקרים של אירועים חריגים המתרחשים במסגרת העבודה".

דיון במקרה "כבודו במקומו מונח" - אשר פורסם בגיליון כתב העת דצמבר 2019 (כרך 21, גיליון 2):

תיאור תמציתי של המקרה: חיים, פיזיותרפיסט צעיר הרגיש שהתנהגותה של דניאלה, פיזיותרפיסטית וותיקה האחראית עליו במחלקה האורתופדית, פוגענית כלפי המטופלים. הוא נוכח, למשל, שדניאלה אינה מקפידה על שמירה על פרטיות המטופלים, ולעתים אף צועקת על מטופליה. לדעתו של החיים התנהגותה לא רק פוגעת במטופלים אלא גם משליכה בצורה שלילית על תדמית המקצוע. חיים הרגיש שזו חובתו המקצועית והמצפונית לומר משהו, אך היה מודאג שלדיווח על התנהגותה של פיזיותרפיסטית בכירה יהיו השלכות קשות על המשך עבודתו במקום.

דיון מבוסס על הקוד האתי של המקצוע:

(http://www.ipts.org.il/_Uploads/dbsAttachedFiles/Kod_Eti_2018.pdf)

כמו בכל דילמה אתית, ישנם ערכים אתיים התומכים באפשרויות השונות העומדות בפניו. הקושי בקבלת החלטה על דרך הפעולה נובע מכך שהערכים התומכים בפעולה אחת (למשל, דיווח לממונים על התנהגותה של דניאלה) מתנגשים בערכים של האפשרות שנייה (למשל, לא לומר דבר).

ההחלטה, במקרה זה, לדווח לממונים ו/או לפנות לדניאלה ישירות נתמכת על ידי הערכים הבאים הנכללים בקוד האתי של המקצוע:

1. **כבוד האדם** - כפי שזה בא לידי ביטוי בשמירה על הפרטיות של המטופלים.
2. **הטבה** - מתן טיפול מיטבי באווירה תומכת ונעימה.
3. **יושר, יושרה ואמינות** - הבאה לידי ביטוי בדיווח אמת.
4. **אחריות אישית** - המשלבת אכפתיות ועשייה.
5. **אחריות חברתית** - המחייבת שמירה על מעמד וכבוד המקצוע.